

Тили чучук инсоннинг намоздаги қироати ва имомликка ўтиши

09:00 / 01.05.2023 1004

Тили чучук инсоннинг намоздаги қироати ва имоматига оид ҳукмлар Тили чучук, яъни маълум ҳарфларни айни ўзилик талаффуз қилолмайдиган балки, бошқа ҳарф сифатида талаффуз қиласиган киши, масалан **ش** (син, оддий с) ҳарфини **ش** (чучук с) қилиб, **ر** (р) ҳарфини эса **ف**, й ёки л шаклида талаффуз қиласиган киши араб тилида алсаф (**أْلِفْ**) дейилади.

Тили чучуклик деганда одатда талаффуз қилиш имкони бор, бироқ нутқдаги нуқсон туфайли шундай бўлиб қолган инсонлар назарда тутилади. Шу эътибордан, бу нуқсон барча миллатда бор.

Аммо, мавзу намоздаги қироатга хос бўлгани учун араб бўлмаганларнинг бу тил фонетикасидан бехабарлиги, тажвид қоидаларини ўрганмаганлиги туфайли айрим ҳарфларни мунтазам равишда тўғри талаффуз қила олмайдиган одамлар ҳам алсаф ҳукмида бўлади.

Мисол учун баъзилар, **الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰالَمِينَ** оятида **ح** (ҳойи ҳуттий) ҳарфини **ه** (ҳойи ҳавваз) қилиб **الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰالَمِينَ** деб ёки **ش** ҳарфини оддий **ت** **ش** қилиб **الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰالَمِينَ** сўзини **مَيْجَرَّلَةِ النَّاطِقِ** деб ёхуд **ع** (айн) ҳарфини чиқаролмай одамларни **مَلَأَلَّا بِنِي مَلَأَ** деб ўқийдилар.

Тили чучук ва унга эргаштириладиган бундай инсонларнинг ҳукми қуидагича:

1. У тили чучуклик ёки ҳарфларни маҳражидан чиқара олмаслика фақат ўзига ўхшаган даражадаги одамларга имомлик қилиши жоиз.
2. Доим талаффузини тўғрилаш устида ишлаши лозим.
- 3 (а) Агар бирор кишига иқтидо қилиб ўқиш имкони бўлса, масалан, масжидда бўлганда кимдирга иқтидо қилиш имкони бўлса ёки ўз уйидан ёхуд ўзганинг уйидан кимдир айни намозни ўқиётган бўлса ва у иқтидо қилиш имкони бўлса мунфарида (ёлғиз) ҳолда намоз ўқиши дуруст эмас.
(б) Ёки Қуръони Карим суралари ёхуд қироатга кифоя қиларлик оятлардан ҳарфлар маҳражларини чиқаришда машаққат ҳис қилмайдиган даражадаги миқдорни ёдлаган бўлса, у ҳолда ўзгага иқтидо қилмаслиги ёки тилини тасҳих қилиб тўғрилашга куч сарфламаслиги жоиз. Масалан, фотиҳа ва кавсар сурасини ўқигандан талаффузи қийин бўлган ҳарф учрамаса умр бўйи намозда шу сураларнинг ўзи билан кифояланиб юрса, намози дуруст бўлади ва имкони бўлган ҳолатда иллоки, ўзгага иқтидо қилиши шарт бўлмайди. Бироқ, талаффузини тўғрилаш устида ишлаб, ҳаракатда давом этиши нур устига нурдир.
4. Алсағ ва унинг ҳукмида бўлган кишининг иқтидо қилиш имкони бўлмаса, масалан уйидан ёки бошқа жойда ёлғиз ўзи намоз ўқиса, масжидга бориб келиш машаққат туғдирса, ундей инсон мунфарида ҳолида намоз ўқиши дуруст бўлади, шу шарт биланки, доим ҳарфларни тўғри талаффуз қилиш ва ўрганиш ҳаракатида бўлса.
- Таҳорат қилишдан, либосни поклашдан, руку ва сужуд қилишдан ожиз ҳолда бўлса ҳам намози дуруст бўлар эди кишининг. Худди шунга ўхшаб тўғри қироат қилишдан ожиз инсоннинг ҳам ўзи ҳаққидаги намози дуруст бўлаверади. Бироқ, имкон қадар талаффузини тўғрилаш ҳаракатида бўлиши лозим.
5. Агар ӢӢӢ (лусға) яъни тили чучуклик кучли бўлмаса, яъни бирор ҳарфни тиник чиқаролмаса-да, эшитилганда қайси ҳарфлиги билинадиган даражада бўлса, қироати дуруст бўлади, валлоҳу аълам.

Алишер Султонходжаев